

KIDATO CHA PILI
KISWAHIKI 102
MTIHANI WA KWANZA MUHULA WA PILI
MWONGOZO WA KUSAHIHISHA

JINA _____
NAMBA _____ **TAREHE** _____

SHULE _____

UFAHAMU (alama 15)

- a) KAJINGA NA SENSА/ KAJINGA ACHEZA NA SENSА (1x1=1)
- b) Alidai kutoona mpango wowote wenye maana kwake(mnyonge)
Aliudhika pale mjukuu wake alipokosa kazi ya sensа (1x1=1)
- c) Anasaidia kutekeleza mipango ya serikali kijijini/ kuhakikisha kuwepo kwa amani na utulivu kijijini. (1x1=1)
- d) Hakutaka kuelewa umuhimu wa sensа hata baada ya kuelezewa
Aliwafukuza mzee wa kijiji na afisa wa sensа
Alimjibu mkuu wa wilaya vibaya
Alitukana serikali na kuikejeli (zozote 2x1=2)
- e) Husaidia serikali kuandaa mipango ya taifa (1x1=1)
- f) Hakuona umuhimu wa kusajiliwa
Alikuwa amesajiliwa katika sense nyingi za hapo awali (2x1=2)
- g) Udongo haushindani na mfinyanzi
Mcheza na tope humrukia (kadiria) (1x2=2)
- h) Eleza maana ya misemo ifuatayo kama ilivyotumiwa katika ufahamu.
Walimpanda wa kwao; alipandwa na ghadhabu / aliudhika
Kama alitaka mlungula; alitaka hongo (2x1=2)
- i) Sensа ; shughuli ya kuhesabu watu ifanywayo kila baada ya miaka kumi
Hojaji ; maswali ya mahojiano yaliyoandikwa
Wahka; wasiwasi (3x1=3)

SEHEMU YA B: MATUMIZI YA LUGHA (alama 40)

- a) pita
naam (2x1=2)
- b) M'kuu (1x1=1)
- c) chu-chu-ma-a
KI-KI-KI-I (1X1=1)
- d)

- Dawati; LI-YA
Kipusa; A-WA (2x1=2)
- e) “Usinipandishe mori!” Alifoka mama. (2x1=2)
- f) Musa ni mlafi kama fisi; kulinganisha
Nitakupa zawadi kama utatia bidii; kiunganishi
Mchungaji anakama ng’ombe wake; kutoa maziwa kutoka kwenye titi (2x1=2)
- g)
- i) kuna uwezekano wa vitendo kutokea
ii) hakuna uwezekano wa vitendo kutokea (2x1=2)
- h) S-KN(N+V)+KT(T+E)
Mwanafunzi stadi anaimba vizuri (1x2=2)
- i) Wakenya hupiga kura kila baada ya miaka mitano (1x2=2)
(kadiria sentensi ya mwanafunzi)
- j) Mwalimu alisoma hadithi kwa niaba ya wanafunzi
Mwalimu alisoma hadithi ili wanafunzi wasikie (2x1=2)
- k)
- i) Kirai ni fungu la maneno lisilo na maana kamili (1x1=1)
- ii) Mwanasiasa bora anawahutubia wananchi chini ya mti mkubwa.
mwanasiasa bora; kirai nomino
chii ya mti mkubwa; kirai kihusishi (2x1=2)
- l) Mwindaji alimuua simba sembuse swara. (1x2=2)
- m) a; nafsi, li; wakati, ye; kirejeshi, omb; mzizi, ew; kauli, a; kiishio (6x ½=3)
- n) Mtoto alivua nguo zote kisha akazifua (1x2=2)
Fua; safisha nguo, tengeneza kutoka kwa chuma, toa makumbi nazini
vua; toa nguo mwilini, toa samaki majini
(kadiria majibu)
- o) Wewe huimbi vizuri. (1x1=1)
- p) Aliyeniokoa; nafsi
ni afisa wa polisi; kitenzi kishirikishi kipungufu (2x1=2)
- q) Wote ; W cha pekee
huyo; W kiashiria (2x1=2)
- r) Mwalimu aliwaambia, “ Mnione kwa adhabu jioni hii.” AU “Mnione kwa adhabu
jioni hii,” mwalimu aliwaambia. (1x2=2)
- s) Wanafunzi wavivu wamekashifiwa/wameshutumiwa na mwalimu mkuu.
- t)
- i) nomino
Mzee ametutembelea nyumbani
- ii) kivumishi
Daktari mzee alinitibu vyema. (2x1=2)

u) mambo kuharibika (1x1=1)

SEHEMU C: ISIMU JAMII

(alama 10)

a) sokoni/dukani; kuna msamiati maalum wa sokoni kama vile bei (2x1=2)
b) Hutumia sentensi fupifupi/kauli fupi kv shika baki.

- i. urudiaji mwingi; ng'ara, ng'ara, ng'ara
- ii. Lugha ya majibizano/maswali na majibu; hii ngapi?...Rwabe..
- iii. Lugha yenye ushawishi kutoka kwa muuzaji kv ongeza kitu kidogo
- iv. Msamiati maalumu wa sokoni/dukani; bei
- v. Lugha legevu/lugha isiyo na usarufi; kutoka Marekani na meli
- vi. Nyimbo na vichekesho vya kuwavutia wateja; ng'ara, ng'ara...
- vii. Lugha ya porojo na ya kutia chumvi/chuku; bei ya kutupa
- viii. Kuchanganya ndimi; *one fifty*
- ix. Huhusisha matangazo kwa njia ya sauti au maandishi; ng'ara, ng'ara
- x. Lugha nyepesi inayoeleweka kwa urahisi; Hatuwezi kukosana (8x1=8)

SEHEMU D: FASIHI (ALAMA 15)

1. i) Mtambaji/mganaji (1x1=1)

ii) Sifa za Mtambaji/Mganaji Bora

- ✓ Awe jasiri na asiwe mwoga ili kuweza kuzungumza hadharani.
- ✓ Awe na uelewa wa mazingira na masuala ibuka katika jamii ili kuweza kuwasilisha dhana zisizopatikana katika mazingira yake k.m. kutumia rais kuelezea dhana ya mfalme.
- ✓ Awe na ufahamu mpana wa lugha ili aweze kuitumia kwa uhodari na kuwasilisha kwa wepesi.
- ✓ Awe mchangamfu na mcheshi ili kunasa makini ya hadhira na kuzuia isikinai.
- ✓ Awe na ufahamu mpana wa utamaduni husika ili kuzuia kutumia maneno na ishara zinazoweza kuwaudhi au kupingana na imani za hadhira.
- ✓ Awe na uwezo wa kushirikisha hadhira k.v. kuimba, maswali ya balagha ili isikinai, n.k.
- ✓ Aweze kujua, matarajio, kiwango cha elimu na tajriba ya hadhira ili kuweza kubadilisha kwa kiwango kinachofaa.
- ✓ Awe na uwezo wa kuingiliana vizuri na hadhira ili aivutie.
- ✓ Awe na kumbukumbu nzuri ili usimulizi wake utiririke vizuri.
- ✓ Awe na uwezo wa kudramatisha ili kuonyesha picha fulani k.v. kuiga toni, sauti, na kiimbo kulingana na swala analowasilisha.
- ✓ Awe na sauti nzuri ili avutie na asikike vyema
- ✓ Awe na ujuzi wa kutumia viziada lugha kv ishara za uso, mwili na miondoko kulingana na hali anayoigiza.

- ✓ Aweze kubadilisha toni na kiimbo kulingana na hali tofauti anazoigiza k.v. huzuni
- ✓ Awe na uwezo wa ufaraguzi/ kubadilisha utambaji wake papo hapo kutegemea hadhira yake na kutoa mifano inayofahamika kutoka katika mazingira ya hadhira.

lazima apate 1 i) ili apate 1 ii) (za kwanza 7x1=7)

2. i) Fomyula ya ufunguzi/ya kuanzia (1x1=1)

ii) umuhimu

- ✓ Kuvuta usikivu/makini ya hadhira.
- ✓ Kumtambulisha mtambaji kwa hadhira.
- ✓ Kuashiria mwanzo wa hadithi.
- ✓ Kutoa hadhira kutoka ulimwengu halisi hadi ule wa hadithi.
- ✓ Huleta hadhira na mtambaji pamoja (4x1=4)

iii) Mifano mingine

- ✓ Paukwa, Pakawa. Sahani. Ya mchele. Giza. La mwizi. Na kiboko je? Cha mtoto mkorofi...

- ✓ Ilitokea...

- ✓ Hadithi! Hadithi! Hadithi njoo...

- ✓ Kaondokea chenjanga, kajenga nyumba kaka, mwanangu mwanasiti, kijino kama chikichi, cha kujengea kikuta, na vilango vya kupita...

- ✓ Hapo jadi na jadudi... (zozote 2x1=2)

